

EKOLOGIZACJA KULTURY

DROGI CZYTELNIKU

Zielona transformacja to wyzwanie, które dotyka każdej dziedziny naszego życia, w tym kultury. Instytucje kultury, jako miejsca wymiany idei i przestrzenie dialogu społecznego, mogą i powinny odgrywać kluczową rolę w ochronie środowiska naturalnego. Nie chodzi tu jedynie o zmniejszanie śladu węglowego, ale o promowanie zrównoważonego stylu życia i budowanie społecznej świadomości ekologicznej poprzez sztukę i edukację.

Przed Tobą **podręcznik**, który powstał z myślą o inspirowaniu i wspieraniu instytucji kultury w ich zielonej transformacji. W publikacji znajdziesz praktyczne wskazówki, jak wdrożyć ekologiczne rozwiązania w działalności operacyjnej oraz programowej. Od prostych kroków, takich jak redukcja plastiku na wydarzeniach, po kompleksowe podejście do zarządzania energią i współpracy z lokalnymi społecznościami – wszystko to może przekształcić instytucje kultury w ambasadorów zielonej zmiany.

„Ekologizacja kultury” to nie tylko hasło. To wezwanie do działania – dla dyrektorów, pracowników, artystów, edukatorów i wszystkich, którzy czują, że kultura może być potężnym narzędziem zmiany. Mamy nadzieję, że nasz podręcznik będzie dla Ciebie źródłem inspiracji i motywacji do rozpoczęcia (lub kontynuowania) tej podróży.

Razem możemy stworzyć kulturę przyjazną naturze!

Z serdecznymi pozdrowieniami,
**Centrum Spotkań Europejskich „Światowid”
w Elblągu**

Przez sztukę do natury: przestrzenie galerii i wokół galerii jako pole do różnych działań proekologicznych O czwartej przyrodzie, "zadziczaniu", sukcesji natury i budowaniu odporności w instytucjach kultury

Śladom minionej działalności człowieka, krajobrazom ruin, pustostanów, terenów wyłączonych z eksploatacji czy zdegradowanych towarzyszy zwykle dynamiczny rozwój zieleni i fauny w nowej konfiguracji środowiskowo-przestrzennej. Sukcesja wtórna przyrody ma charakter spektakularny, tajemniczy, sprzyjający kontemplacji, szczególnie w relacji z niszczącymi obiektami, gruzem czy nieczynną infrastrukturą miejską. Duży jest udział tzw. synantropów i gatunków obcych kolonizujących te tereny, co wzbudza ambiwalentne reakcje wielu przyrodników zorientowanych przede wszystkim na ochronę rodzimych, dziko występujących gatunków flory poza miastami. Prof. Ingo Kowarik sformułował typologię przyrody występującej w warunkach miejskich. Ujęto ją w kategorię „czwartej natury” (Natur der Verten Art) dla zbiorowisk roślinnych rozwijających się samoistnie, bez ingerencji człowieka, na siedliskach przekształconych i zdegradowanych. I. Kowarik postulował, aby „czwarta przyroda” była aktywnie chroniona, stanowiła przedmiot badań naukowych i była szerzej propagowana w projektowaniu, planowaniu przestrzennym i działalności artystycznej. Jej wartość ekologiczna powinna być postrzegana na równi z pozostałymi trzema kategoriami przyrody w mieście, tj.:

- pierwsza przyroda: elementy krajobrazu naturalnego lub zbliżone do naturalnych, np. starodrzewy z pomnikowymi drzewami chronione w rezerwatach, lasy bogate w „martwe drewno” (dead wood);
- druga przyroda: elementy krajobrazu naturalno-kulturowego, rolniczego – pola uprawne, miedze, aleje wierzb głowiastych, pastwiska, zbiorowiska łąkowe, w tym bogate w gatunki zespoły łąk kośnych;
- trzecia przyroda: tereny zieleni urządzonej: historyczne i współczesne, np. parki miejskie, klomby, trawniki, ogrody czy zieleń deweloperska.

W codziennej działalności artystyczno-projektowej powinno się stale podejmować próby włączania koncepcji czwartej przyrody do prac artystycznych. Przykładem takich prób, w mojej pracy, są: festiwal sztuki i ogrodów InGarden, wystawa Antropocen, wystawa Retrowersje, festiwal Narracje.

Sukcesja ekologiczna i pionierzy, czyli gatunki ruderalne i synantropijne charakterystyczne dla wczesnych stadiów sukcesji ekologicznej stanowią przedmiot zainteresowań badawczych, projektowych, artystycznych i wskazane zostały jako nadzieja dla miast.

Widzę przestrzeń galerii i ich otoczenie oraz budynki instytucji kultury jako wyspy ekologiczne, przestrzeń sztuki, edukacji i odnowy natury. Przykładem tego jest praca „Mikrorezerwat EI” (2023) wykonana razem z artystką Krystyną Jędrzejewską-Szmek. Chodzi o ochronę czy wręcz świadome wprowadzanie czwartej przyrody jako miejsca ekspozycji sztuki, tworzenia wysp bioróżnorodności, wykorzystania budynków instytucji kultury jako swoistych biotopów. Przykładowymi rozwiązaniami mogą być: zakładanie w miejsce trawników stref czwartej przyrody, rozwój gatunków dziko rosnących, „pnączenie” elewacji, odłogowanie terenów, wykorzystania gruzu jako siedliska przyrodniczego, retencja wody czy zakładanie zielonych, a nawet brązowych dachów. Kryzys ekologiczno-środowiskowy i rola człowieka w zrozumieniu jego przyczyn, budowania odporności i wrażliwości na naturę otwiera nowe perspektywy przed instytucjami kultury, ich architekturą i architekturą krajobrazu. A w kontekście hasła „przez sztukę do natury” stawiam pytania, czy sztuka może być narzędziem w budowaniu wrażliwości i powrocie przyrody do miast a nawet budowaniu nowej relacji człowieka z naturą, która wymusza inne procesy inwestycyjno-budowlane? Przykładem są wytyczne powstałe w ramach warsztatów dla BWA Wrocław we współpracy z Katarzyną Roj, gdzie udało się zbadać roślinność nowej siedziby BWA przed remontem i wypracować szereg rozwiązań do wdrożenia na etapie budowy, remontu i adaptacji (np. szpital roślin z przechowalnią części gatunków spontanicznie rosnących w opuszczonym przez człowieka terenie). Innym przykładem jest praca Pracowni Centrala na wystawie Antropocen przy Pawilonie Zodiak w Warszawie (2022), gdzie wyeksponowano w artystycznej formie elementy przyrody kojarzące się z butwieniem, rozkładem, gniciem, kompostowaniem, słowem - dekompozycją. Są one zwykle wypierane z przestrzeni publicznych i prywatnych jako elementy wzbudzające dyskomfort, podczas gdy procesy te (dekompozycji) są niezbędne dla przyrody, budowania odporności i w obliczu budowania odporności (np. używanie kompostu zamiast torfu).

Bardzo ważnym aspektem jest negatywne postrzeganie (percepcja) czwartej przyrody, która potrzebuje najczęściej dodatkowego uzasadnienia (też artystycznego), opowiedzenia (narracji), nowej nazwy, wyeksponowania jej potencjału i „nieoczywistego piękna”. Zarastanie natury, dynamika procesów naturalnych, rozwój natury na gruzie i zgłiszczach działalności ma spory ładunek symboliczny, historyczny i estetyczny, choć wymaga to uczytelnienia, unaocznienia, interpretacji.

Czy w związku z tym instytucje kultury podejmą się tego zadania?

dr Kasper Jakubowski

DLACZEGO WARTO EKOLOGIZOWAĆ INSTYTUCJE KULTURY

Instytucje kultury są sercem naszych społeczności – miejscami, gdzie sztuka, edukacja i dialog splatają się w jeden wspólny wątek. W obliczu kryzysu klimatycznego oraz wyzwań związanych z ochroną środowiska naturalnego, ich rola nabiera nowego, strategicznego wymiaru. Ekologizacja instytucji kultury to nie tylko moda czy tymczasowy trend, ale konieczność wynikająca z globalnych wyzwań. To szansa, by pokazać, że kultura może być jednym z liderów zmian, które są dziś niezbędne dla przetrwania naszej planety.

KULTURA JAKO PRZESTRZEŃ ZMIANY

Ekologizacja kultury to coś więcej niż ekologiczne scenografie, recykling czy oszczędzanie energii. To proces, w którym kultura staje się katalizatorem zmian społecznych i ekologicznych. Instytucje kultury mogą wywierać ogromny wpływ na postawy swoich odbiorców – kształtować nowe nawyki, uczyć odpowiedzialności wobec środowiska, a także inspirować do działania na rzecz zrównoważonej przyszłości. Dzięki swojemu zasięgowi i autorytetowi mogą inicjować dyskusje i budować społeczne zaangażowanie w tematy związane z klimatem.

EKOLOGICZNE KORZYŚCI DLA INSTYTUCJI KULTURY

Ekologizacja przynosi także wymierne korzyści samej instytucji. Działania na rzecz środowiska mogą wpłynąć na:

- **Oszczędności finansowe:** redukcja zużycia energii, wody czy materiałów eksploatacyjnych to konkretne korzyści budżetowe. Na przykład modernizacja oświetlenia czy inwestycje w energooszczędne technologie pozwalają obniżyć koszty operacyjne.
- **Wzmocnienie wizerunku:** instytucje wdrażające ekologiczne praktyki są postrzegane jako nowoczesne, odpowiedzialne społecznie i zaangażowane w kwestie istotne dla lokalnych społeczności. To buduje zaufanie i lojalność odbiorców.
- **Pozyskiwanie nowych źródeł finansowania:** projekty proekologiczne są coraz częściej wspierane przez programy unijne, fundacje czy lokalne samorządy. Ekologizacja otwiera drzwi do dodatkowych funduszy na rozwój instytucji.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ SPOŁECZNA I KULTUROWA

Instytucje kultury, jako podmioty publiczne, mają obowiązek działania w interesie społecznym. W XXI wieku ochrona środowiska staje się jednym z priorytetów tego interesu. Ekologiczne instytucje mogą:

- **Wzmacniać świadomość społeczną:** prowadząc warsztaty, organizując wystawy czy projekty edukacyjne, mogą wprowadzać tematy związane z ekologią do codziennego życia swoich odbiorców.
- **Tworzyć miejsca do dialogu:** kultura jest przestrzenią otwartą na różnorodność. Instytucje mogą łączyć różne grupy społeczne wokół wspólnego celu – ochrony naszej planety.
- **Angażować lokalne społeczności:** poprzez inicjatywy takie jak ogrody społeczne, programy wymiany rzeczy czy wydarzenia na rzecz ochrony lokalnych ekosystemów.

Ekologizacja instytucji kultury to nie tylko obowiązek wobec przyszłych pokoleń, ale także ogromna szansa na rozwój i nowe otwarcie w relacjach z odbiorcami. To okazja, by przekształcić kulturę w siłę napędową pozytywnej zmiany.

Kolejne rozdziały tej publikacji pokażą, jak praktycznie podejść do ekologizacji – od analizy stanu obecnego, przez wybór priorytetów, aż po wdrożenie konkretnych działań. Czas zacząć tę podróż ku bardziej zielonej przyszłości!

OD CZEGO ZACZĄĆ? MAPOWANIE EKOLOGICZNEGO POTENCJAŁU INSTYTUCJI KULTURY

Wdrożenie proekologicznych zmian w instytucjach kultury wymaga świadomego planowania, opartego na dokładnej analizie ich działalności. Celem tego rozdziału jest przedstawienie szczegółowego podejścia do mapowania potencjału ekologicznego instytucji oraz identyfikacji obszarów, w których można wprowadzić efektywne zmiany. Każda instytucja ma unikalną specyfikę, dlatego proces ekologizacji powinien rozpocząć się od audytu. Audyt ekologiczny to narzędzie umożliwiające zidentyfikowanie obszarów wymagających poprawy oraz ocenę bieżącego wpływu instytucji na środowisko. Warto przyjrzeć się też instytucjom, które z sukcesem przeszły proces ekologizacji. Przykłady działań innych podmiotów mogą stać się inspiracją do wprowadzenia własnych innowacji.

Kluczowe elementy audytu:

- Zużycie energii i wody: Monitorowanie rachunków za energię i wodę oraz analiza sposobu ich użytkowania. Czy budynek posiada energooszczędne oświetlenie? Czy istnieją systemy ograniczające marnowanie wody, takie jak perlatorki?
- Gospodarka odpadami: Jakie rodzaje odpadów generuje instytucja? Czy są one odpowiednio segregowane i poddawane recyklingowi?
- Transport: W jaki sposób pracownicy i odbiorcy docierają do instytucji? Czy istnieje infrastruktura wspierająca ekologiczne środki transportu, np. stojaki na rowery?
- Materiały eksploatacyjne: Analiza wykorzystywanych materiałów, np. papieru, plastiku czy farb. Czy są one przyjazne środowisku? Czy instytucja kupuje produkty z certyfikatami ekologicznymi?
- Program kulturalny: Jakie miejsce w programie zajmują działania związane z ekologią? Czy instytucja podejmuje współpracę z artystami, którzy poruszają tematy środowiskowe?

ZAANGAŻOWANIE ZESPOŁU – SIŁA WEWNĘTRZNA INSTYTUCJI

Ekologizacja nie może być inicjatywą realizowaną wyłącznie przez kadrę kierowniczą. Kluczowym elementem sukcesu jest zaangażowanie całego zespołu. Proces ten wymaga współpracy, edukacji i otwartości na zmiany.

Dobre praktyki:

- Edukacja pracowników: Organizowanie warsztatów i szkoleń z zakresu ekologii oraz zrównoważonego rozwoju.
- Zielone zespoły: Tworzenie grup roboczych, które będą koordynować działania proekologiczne i regularnie raportować postępy.
- Motywowanie do zmiany nawyków: Wprowadzenie prostych inicjatyw, takich jak dzień bez samochodu dla pracowników czy konkursy na najlepsze pomysły ekologiczne.

ANALIZA OTOCZENIA INSTYTUCJI – WSPÓŁPRACA Z LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ

Instytucje kultury działają w określonym kontekście społecznym i geograficznym. Warto uwzględnić te uwarunkowania przy planowaniu działań ekologicznych.

Elementy analizy otoczenia:

- Potencjał współpracy: Czy w okolicy działają organizacje, firmy lub instytucje, z którymi można podjąć współpracę na rzecz ekologii, np. lokalne ogrody społeczne, firmy zajmujące się recyklingiem.
- Lokalna infrastruktura: Czy w pobliżu instytucji znajdują się ścieżki rowerowe, przystanki komunikacji miejskiej lub inne elementy sprzyjające zrównoważonemu transportowi?
- Społeczność lokalna: Jakie są potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności w kontekście ekologii? Czy mieszkańcy chętnie angażują się w działania proekologiczne?

USTALANIE PRIORYTETÓW – WYBÓR DZIAŁAŃ O NAJWIĘKSZYM WPŁYWIE

Nie wszystkie zmiany mogą być wdrożone jednocześnie. Dlatego istotne jest ustalenie priorytetów na podstawie wyników audytu, zasobów instytucji i oczekiwań odbiorców.

Kryteria wyboru priorytetów:

- Wpływ na środowisko: Które działania mogą najszybciej i najefektywniej zredukować negatywny wpływ instytucji na środowisko?
- Koszty wdrożenia: Jakie są nakłady finansowe i czasowe wymagane do realizacji poszczególnych inicjatyw?
- Możliwość zaangażowania odbiorców: Czy działania mogą stać się częścią programu kulturalnego lub edukacyjnego, angażując publiczność?

TWORZENIE PLANU DZIAŁANIA

Na podstawie zebranych danych i określonych priorytetów należy stworzyć plan działania. Taki plan powinien być elastyczny, możliwy do aktualizacji w miarę rozwoju instytucji oraz zmian w jej otoczeniu.

Elementy planu:

- Cele krótkoterminowe i długoterminowe: Na przykład zmniejszenie zużycia energii o 10% w ciągu roku lub wprowadzenie pełnej segregacji odpadów w ciągu 6 miesięcy.
- Podział odpowiedzialności: Kto jest odpowiedzialny za realizację poszczególnych działań? Warto jasno przypisać zadania do konkretnych osób lub zespołów.
- Harmonogram: Określenie konkretnych terminów realizacji działań.
- Monitorowanie postępów: Regularna ocena skuteczności podejmowanych działań i wprowadzanie ewentualnych korekt.

WDRAŻANIE ZIELONYCH ROZWIĄZAŃ KROK PO KROKU

Gdy proces audytu ekologicznego zostanie zakończony, a plan działania opracowany, nadchodzi czas na najważniejszy etap – wdrażanie zielonych rozwiązań. To właśnie ten moment decyduje o realnym wpływie instytucji na środowisko. W tym rozdziale przedstawiamy praktyczne strategie i narzędzia, które pomogą skutecznie przeprowadzić proces ekologizacji.

Redukcja zużycia energii – zielona infrastruktura

Energia jest jednym z największych kosztów środowiskowych każdej instytucji kultury. Skuteczne jej ograniczenie to pierwszy krok ku bardziej zrównoważonemu działaniu.

Kluczowe działania:

1. Oświetlenie LED: Zamiana tradycyjnych żarówek na energooszczędne źródła światła LED może zredukować zużycie energii nawet o 80%.
2. Energia odnawialna: Instalacja paneli fotowoltaicznych lub korzystanie z usług dostawcy oferującego zieloną energię.
3. Automatyzacja systemów: Wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania energią, które automatycznie wyłączają światło i urządzenia, gdy nie są używane.
4. Termomodernizacja: Poprawa izolacji budynku, wymiana okien na energooszczędne oraz inwestycje w nowoczesne systemy grzewcze i wentylacyjne.

Zrównoważona gospodarka wodna

Woda to zasób coraz bardziej deficytowy, a jej oszczędzanie powinno stać się priorytetem każdej instytucji.

Kluczowe kroki:

1. Instalacja perlatorów: Prosty sposób na zmniejszenie zużycia wody w kranach.
2. Zbieranie deszczówki: Systemy magazynujące wodę deszczową mogą być wykorzystywane do nawadniania zieleni wokół budynku.
3. Automatyczne spłuczki: Systemy o zmniejszonym przepływie wody w toaletach.
4. Edukacja użytkowników: Umieszczanie w łazienkach tabliczek informujących o konieczności oszczędzania wody.

Gospodarka odpadami – od redukcji po recykling

Odpowiednie zarządzanie odpadami jest jednym z najbardziej widocznych elementów ekologizacji.

Kroki wdrożenia:

1. Segregacja odpadów: Zapewnienie odpowiednich pojemników oraz edukacja użytkowników w zakresie zasad segregacji.
2. Redukcja plastiku: Eliminacja jednorazowych plastikowych kubków, butelek i opakowań. Wprowadzenie wielorazowych naczyń i biodegradowalnych materiałów.
3. Kompostowanie: Zakładanie kompostowników, które pozwolą na zagospodarowanie bioodpadów powstających w kuchniach czy ogrodach.
4. Współpraca z partnerami: Podjęcie współpracy z firmami recyklingowymi i lokalnymi przedsiębiorstwami zajmującymi się odzyskiem surowców.

Ekologizacja programu kulturalnego

Program kulturalny to przestrzeń, w której instytucja może angażować odbiorców w działania na rzecz ekologii.

Propozycje działań:

1. Warsztaty ekologiczne: Zajęcia dla dzieci i dorosłych dotyczące recyklingu, sadzenia roślin czy tworzenia przedmiotów z materiałów wtórnych.
2. Wystawy proekologiczne: Ekspozycje poruszające tematy związane z ochroną przyrody, zmianami klimatycznymi czy zrównoważonym stylem życia.
3. Festiwale i wydarzenia: Organizacja wydarzeń zero waste, gdzie wszystkie elementy – od scenografii po catering – są zgodne z zasadami ekologii.
4. Partnerstwa z artystami: Współpraca z twórcami, którzy w swoich pracach podejmują tematy środowiskowe.

Ekologiczny transport – jak ograniczyć CO₂?

Transport jest istotnym źródłem emisji gazów cieplarnianych. Instytucje kultury mogą przyczynić się do ich redukcji.

Proponowane rozwiązania:

1. Promowanie transportu publicznego i rowerowego: Zapewnienie stojaków na rowery oraz rabaty na bilety dla osób korzystających z komunikacji miejskiej.
2. Samochody elektryczne: Wprowadzenie do floty instytucji pojazdów o niskiej emisji lub zeroemisyjnych.
3. Carpooling: Zachęcanie pracowników do wspólnego dojeżdżania do pracy.
4. Przystępne lokalizacje: Organizowanie wydarzeń w miejscach łatwo dostępnych dla uczestników pieszo lub rowerem..

Edukacja i komunikacja – budowanie ekologicznej świadomości

Proces ekologizacji wymaga stałej edukacji i otwartej komunikacji z odbiorcami.

Dobre praktyki:

1. Etykiety i tabliczki informacyjne: Informowanie użytkowników budynku o działaniach proekologicznych oraz zachęcanie do ich wspierania.
2. Kampanie w mediach społecznościowych: Promowanie zielonych działań instytucji oraz edukowanie publiczności o korzyściach zrównoważonego stylu życia.
3. Ekoambasadorzy: Wyznaczenie pracowników, którzy będą promować ekologiczne działania wśród zespołu i odwiedzających

Monitorowanie postępów i ocena efektywności

Wdrożenie zielonych rozwiązań to proces, który wymaga regularnej oceny i dostosowywania działań.

Kluczowe elementy:

1. Raporty roczne: Przygotowanie sprawozdań z osiągniętych wyników, takich jak zmniejszenie zużycia energii czy ilości odpadów.
2. Ankiety odbiorców: Zbieranie opinii publiczności na temat wprowadzonych zmian.

WYZWANIA W PROCESIE EKOLOGIZACJI

Podczas ekologizacji instytucji kultury każda zmiana, nawet najbardziej przemyślana, może napotkać różnorodne przeszkody. Są to wyzwania organizacyjne, finansowe, mentalne, a nawet technologiczne. Kluczem do sukcesu jest proaktywne podejście i elastyczność w dostosowywaniu się do zmieniających się okoliczności.

Każda zmiana w organizacji może budzić obawy, szczególnie jeśli wymaga zmiany przyzwyczajeń i rutynowych działań. Przyczynami oporu mogą być:

- **Obawa przed zwiększeniem obowiązków:** Pracownicy mogą postrzegać ekologizację jako dodatkowe zadania obciążające ich codzienną pracę.
- **Brak wiedzy:** Często opór wynika z nieznanomości korzyści płynących z ekologizacji.
- **Lęk przed kosztami:** Pracownicy mogą obawiać się, że wprowadzenie zmian ograniczy środki na inne działania.

Jak przezwyciężyć opór?

- **Edukacja:** Organizuj wystawy, prezentacje i spotkania, które wyjaśnią sens wprowadzanych zmian.
- **Zaangażowanie:** Włącz pracowników w proces decyzyjny, pozwól im współtworzyć zielone inicjatywy.
- **Nagrody i wyróżnienia:** Doceniaj osoby, które aktywnie angażują się w ekologiczne działania, np. poprzez wyróżnienia wewnętrzne lub drobne benefity.

WYZWANIA W PROCESIE EKOLOGIZACJI

Ograniczenia finansowe - jak działać mimo budżetowych barier?

Brak środków finansowych to jedno z najczęściej podnoszonych wyzwań. Ekologiczne rozwiązania, takie jak modernizacja infrastruktury, mogą wiązać się z dużymi nakładami na początkowym etapie. Najbardziej polecanymi strategiami radzenia sobie z tymi ograniczeniami:

- **Działania niskobudżetowe:** Rozpocznij od małych kroków, takich jak eliminacja plastikowych naczyń, oszczędzanie energii czy segregacja odpadów.
- **Poszukiwanie partnerów:** Szukaj wsparcia wśród lokalnych firm i organizacji, które mogą zaoferować finansowanie, sprzęt lub wiedzę ekspercką.
- **Inwestowanie w oszczędności:** Skup się na działaniach, które przynoszą szybkie korzyści finansowe, takich jak wymiana oświetlenia na LED czy ograniczenie strat ciepła.

Brak zasobów ludzkich i czasu - jak organizować pracę efektywnie?

W instytucjach kultury zespół często jest ograniczony liczbowo, a ilość obowiązków i projektów już teraz bywa przytłaczająca. Jakie są na to rozwiązania?

- **Zielone zespoły:** Wyznacz mały, ale zaangażowany zespół pracowników odpowiedzialny za ekologizację, wspierany przez kierownictwo.
- **Delegowanie zadań:** Podziel zadania na mniejsze etapy i rozdziel je między różne osoby, tak by działania nie przeciążały jednego działu.
- **Harmonogram działań:** Opracuj długoterminowy plan z jasno określonymi etapami wdrożenia zmian. Działania rozłożone w czasie są łatwiejsze do zarządzania.

Infrastruktura budynków - wyzwania techniczne

Wiele instytucji kultury działa w budynkach zabytkowych lub starszych obiektach, które często nie spełniają współczesnych standardów efektywności energetycznej. Jakie są możliwe rozwiązania?

- **Audyt techniczny:** Skorzystaj z usług ekspertów, którzy wskażą, które modernizacje są najbardziej opłacalne.
- **Stopniowa modernizacja:** Zaczynij od prostych zmian, takich jak uszczelnianie okien, wymiana oświetlenia czy instalacja urządzeń do oszczędzania wody.
- **Adaptacja bez ingerencji:** Wykorzystaj rozwiązania, które nie wymagają trwałej zmiany budynku, np. mobilne ekoinstalacje.

WYZWANIA W PROCESIE EKOLOGIZACJI

Komunikacja z odbiorcami - jak zyskać ich wsparcie?

Wprowadzanie zmian ekologicznych może budzić różne reakcje wśród odbiorców. Niektórzy mogą być sceptyczni, inni nie zauważą korzyści płynących z tych działań. Jak skutecznie komunikować zmiany?

- **Transparentność:** Informuj odbiorców o wprowadzanych zmianach, wyjaśniając, dlaczego są one ważne.
- **Angażowanie publiczności:** Organizuj wydarzenia, warsztaty i kampanie, które włączą odbiorców w działania na rzecz ekologii.
- **Narracja o korzyściach:** Podkreślaj, że działania proekologiczne poprawiają jakość życia, np. poprzez lepsze warunki w budynku czy niższe koszty organizacji wydarzeń.

Mentalne bariery - ekologizacja jako proces kulturowy

Zmiana mentalności to jedno z najtrudniejszych, ale kluczowych wyzwań w procesie ekologizacji. Zmiana nawyków pracowników i odbiorców wymaga czasu i konsekwencji. Jak kształtować ekologizację kultury?

- **Przykład idzie z góry:** Kadra zarządzająca powinna aktywnie wspierać działania proekologicznych i demonstrować zaangażowanie.
- **Kampanie wewnętrzne:** Wdrażaj wewnętrzne kampanie uświadamiające o korzyściach ekologizacji.
- **Cele indywidualne:** Wspieraj pracowników w tworzeniu własnych proekologicznych inicjatyw, takich jak redukcja papieru czy korzystanie z transportu publicznego.

Proces ekologizacji wymaga przezwyciężenia wielu barier, ale żadna z nich nie jest nie do pokonania. Najważniejsze to podejście systemowe, otwartość na naukę i ciągle dostosowywanie strategii do pojawiających się wyzwań.

UTRZYMANIE MOMENTUM EKOLOGIZACJI - JAK KONTYNUOWAĆ ZIELONĄ TRANSFORMACJĘ?

Po wdrożeniu zielonych rozwiązań, monitorowaniu ich efektów oraz komunikowaniu sukcesów, instytucja kultury może stanąć przed kolejnym wyzwaniem: jak utrzymać momentum ekologizacji w dłuższej perspektywie? Ekologizacja to proces, który wymaga nieustannego zaangażowania, adaptacji i kreatywności. Zmiany proekologiczne muszą stać się nie tylko elementem strategii organizacji, ale także jej kultury i codziennej działalności. Ważne jest ustalenie sposobów na kontynuację zielonej transformacji, utrzymanie zaangażowania pracowników i publiczności, a także wprowadzenie nowych innowacyjnych rozwiązań.

Ekologizacja nie jest jednorazowym projektem, ale ciągłym procesem, który powinien być nieustannie udoskonalany i dostosowywany do nowych wyzwań i okoliczności. Środowisko, w którym funkcjonują instytucje kultury, dynamicznie się zmienia, a potrzeby i oczekiwania publiczności również ewoluują. Jak zatem dbać o rozwój ekologicznych inicjatyw.

- **Oceny okresowe:** Regularnie przeprowadzaj audyty ekologiczne, aby zidentyfikować nowe obszary do poprawy, np. w zakresie zarządzania odpadami, zużycia energii czy transportu.
- **Aktualizacja planów działania:** Na podstawie wyników audytów i monitoringu efektów, dostosowuj cele i strategię do zmieniających się warunków.
- **Wykorzystanie innowacji:** Bądź otwarty na nowe technologie i rozwiązania proekologiczne, które mogą ułatwić dalszą redukcję śladu węglowego i poprawę efektywności energetycznej.

EDUKACJA I ZAANGAŻOWANIE PRACOWNIKÓW

Aby ekologizacja stała się częścią kultury organizacyjnej instytucji, konieczne jest ciągle zaangażowanie pracowników na wszystkich szczeblach. Każdy członek zespołu powinien rozumieć, dlaczego zmiany są wprowadzane i jak może przyczynić się do ich sukcesu. Jak utrzymać zaangażowanie pracowników?

- **Szkolenie i warsztaty:** Regularnie organizuj szkolenia na temat nowych trendów w ekologii, najlepszych praktyk i innowacji. To pomoże pracownikom zrozumieć, dlaczego ekologizacja jest ważna i jak mogą aktywnie uczestniczyć w tym procesie.
- **Zielone inicjatywy oddolne:** Zachęcaj pracowników do inicjowania własnych projektów proekologicznych, np. mogą to być projekty związane z minimalizowaniem zużycia materiałów biurowych, tworzeniem ogrodów społecznych czy organizowaniem wydarzeń promujących zrównoważony styl życia.
- **Nagrody i wyróżnienia:** Doceniaj osoby i zespoły, które wykazują się szczególnym zaangażowaniem w realizację działań ekologicznych. Nagrody mogą przybierać formę publicznego uznania, materiałów promujących sukcesy, a także drobnych benefitów.

Przekształcenie ekologicznych działań instytucji kultury w stały element jej tożsamości to także zadanie związane z zaangażowaniem odbiorców. Publiczność powinna nie tylko reagować na inicjatywy proekologiczne, ale także aktywnie uczestniczyć w realizowanych projektach. Zaangażowanie publiczności może odbywać się poprzez:

- **Projekty długoterminowe:** Organizuj projekty, które będą trwały dłuższy okres, angażując publiczność w różne etapy działań, np. program ekologicznych warsztatów, wystaw związanych z ochroną środowiska czy projekty dotyczące wspólnego tworzenia przestrzeni zielonych.
- **Edukację ekologiczną:** Organizowanie regularnych wydarzeń edukacyjnych, warsztatów, pokazów filmów, spotkań z artystami i ekspertami, które rozwijają wiedzę na temat ekologii i proekologicznych działań. Publiczność powinna mieć świadomość, że instytucja kultury jest aktywnym uczestnikiem globalnej zmiany.
- **Aktywne zaproszenie do działania:** Zachęcaj odbiorców do udziału w zbiórkach, akcjach sprzątania czy sadzeniu roślin. Tego typu angażujące działania mogą wciągnąć publiczność w długofalowy proces ekologizacji instytucji.

WSPÓŁPRACA Z PARTNERAMI - TWORZENIE ZIELONEJ SIECI PROMOWANIE INNOWACYJNYCH ROZWIĄZAŃ EKOLOGICZNYCH

Instytucje kultury, które angażują się w ekologizację, nie muszą działać w izolacji. Budowanie sieci współpracy z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami czy samorządami pozwala na tworzenie synergii i dzielenie się doświadczeniami oraz zasobami. Jak nawiązać współpracę?

- **Partnerstwa publiczno-prywatne:** Podejmowanie współpracy z firmami działającymi na rzecz zrównoważonego rozwoju. Może to obejmować wspólne organizowanie wydarzeń ekologicznych, finansowanie działań ekologicznych czy wsparcie dla infrastruktury proekologicznej.
- **Współpraca z innymi instytucjami kultury:** Kooperacja z teatrami, muzeami, domami kultury czy galeriami, które prowadzą podobne działania, może zaowocować wspólnymi projektami, kampaniami informacyjnymi czy organizowaniem większych wydarzeń, mających na celu promowanie zrównoważonego rozwoju.
- **Koalicje na rzecz środowiska:** Nawiązywanie współpracy z organizacjami ekologicznymi czy samorządami, które mogą pomóc w realizacji projektów związanych z zieloną transformacją instytucji kultury.

Ekologizacja instytucji kultury nie musi ograniczać się do działań, które już zostały wdrożone. Warto poszukiwać nowych rozwiązań, które jeszcze bardziej zredukują wpływ instytucji na środowisko. Jak wprowadzać innowacje?

- **Zielona technologia:** Śledzenie nowych technologii, takich jak systemy zarządzania energią, inteligentne rozwiązania w zakresie oświetlenia czy urządzenia do oszczędzania wody, które mogą jeszcze bardziej poprawić efektywność ekologicznych działań.
- **Ekologiczne projekty artystyczne:** Współpraca z artystami, którzy wykorzystują materiały z recyklingu, tworzą instalacje z naturalnych materiałów lub angażują publiczność w działania na rzecz ochrony środowiska, np. poprzez wykorzystanie energii odnawialnej czy tworzenie dzieł, które mają na celu zwiększenie świadomości ekologicznej.

Utrzymanie momentum ekologizacji kultury to niełatwe zadanie, ale możliwe do osiągnięcia dzięki systematycznemu zaangażowaniu wszystkich interesariuszy - od pracowników, przez publiczność, aż po partnerów zewnętrznych. Kontynuowanie zielonej transformacji wymaga kreatywności, elastyczności oraz otwartości na nowe technologie i rozwiązania. Dzięki długofalowym projektom, edukacji oraz współpracy z innymi podmiotami, instytucja kultury może stać się prawdziwym liderem zmian na rzecz ochrony środowiska, wyznaczając przykład innym organizacjom.

KULTURA JAKO KATALIZATOR PROEKOLOGICZNYCH POSTAW - JAK INSTYTUCJE KULTURY WPŁYWAJĄ NA SPOŁECZNĄ TRANSFORMACJĘ EKOLOGICZNĄ

Instytucje kultury odgrywają kluczową rolę nie tylko w zachowaniu dziedzictwa, ale także w kształtowaniu współczesnych postaw społecznych. W obliczu kryzysu klimatycznego, kultura staje się przestrzenią, w której można wzbudzać świadomość ekologiczną, inspirować do zmian i angażować społeczność w działania na rzecz ochrony środowiska.

Kultura jako przestrzeń do dialogu o ekologii

Współczesne wyzwania związane z kryzysem klimatycznym wymagają nie tylko działań praktycznych, ale także zmiany w sposobie myślenia o środowisku. Instytucje kultury, jako miejsca wymiany idei i wartości, mogą pełnić rolę przestrzeni dialogu, w którym poruszane będą kwestie związane z ochroną planety, odpowiedzialnym zarządzaniem zasobami i konsekwencjami działań człowieka. Jak instytucje kultury mogą stwarzać przestrzeń do dialogu:

- Otwarte wydarzenia edukacyjne: Organizowanie spotkań, debat, wykładów i warsztatów, które zachęcają do refleksji nad zmianami klimatycznymi i sposobami ich przeciwdziałania. Warto zapraszać ekspertów, artystów oraz liderów opinii, którzy mogą inspirować do działania.
- Projekty multidyscyplinarne: Tworzenie wydarzeń, które łączą sztukę z nauką, np. wystawy artystyczne, które poruszają tematykę ekologiczną, a także działania edukacyjne w zakresie nauk przyrodniczych czy ekologii. Przykładem może być współpraca artystów i naukowców w celu stworzenia interaktywnych instalacji, które uświadamiają publiczności wpływ człowieka na środowisko.
- Kultura jako narzędzie do zmiany mentalności: Poprzez wystawy, filmy, spektakle czy książki, instytucje kultury mogą przekonywać, że działania na rzecz ochrony środowiska to nie tylko obowiązek, ale także możliwość poprawy jakości życia, zarówno jednostek, jak i całych społeczności.

Kultura jako motor proekologicznych innowacji

Instytucje kultury, zwłaszcza te, które angażują się w ekologiczną transformację, mają szansę być liderami innowacji. Wprowadzając proekologiczne inicjatywy w swoje programy, wydarzenia czy codzienną działalność, mogą inspirować innych do działania i wprowadzać nowe rozwiązania na szeroką skalę.

Jak kultura może inspirować innowacje ekologiczne?

- **Zrównoważona produkcja wydarzeń:** Kultura może stanowić pole do testowania nowych, zrównoważonych technologii - od eko-scenografii, przez ekologiczne materiały wykorzystywane w produkcjach, po minimalizowanie odpadów podczas wydarzeń. Przykładem może być organizowanie festiwali muzycznych, które stanowią na zero waste, wykorzystują odnawialne źródła energii i minimalizują ślad węglowy.
- **Projekty artystyczne w przestrzeni publicznej:** Projekty artystyczne, które angażują lokalne społeczności w działania na rzecz ochrony środowiska, takie jak sadzenie drzew, tworzenie miejskich ogrodów czy instalacje, które mają na celu uświadamianie o problemach związanych z ekologią.
- **Innowacje w edukacji ekologicznej:** Wykorzystanie nowoczesnych technologii, takich jak aplikacje mobilne, gry edukacyjne czy wirtualna rzeczywistość, do promowania idei zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska. Takie działania mogą przyciągnąć młodsze pokolenia, angażując je w interaktywne procesy nauki o ekologii.

Angażowanie społeczności w działania proekologiczne

Instytucje kultury nie tylko powinny inspirować i edukować, ale także aktywnie angażować społeczności w proekologiczne działania. Wspólne projekty, warsztaty czy wydarzenia, które łączą kulturę z działaniami na rzecz ochrony środowiska, mogą przyczynić się do większej aktywności obywatelskiej oraz budowania silnych więzi w społecznościach.

Jak angażować społeczność w ekologiczną transformację?

- **Wydarzenia lokalne:** Organizowanie wydarzeń, które łączą kulturę z działaniami na rzecz środowiska, tj. festiwale ogrodnicze, warsztaty tworzenia rzeczy z recyklingu, czy sprzątanie przestrzeni publicznych.
- **Projekty społeczne z elementami edukacji ekologicznej:** Tworzenie lokalnych ogrodów społecznych, przestrzeni do wspólnego sadzenia roślin czy projektów z ochroną bioróżnorodności w miastach.
- **Współpraca z organizacjami pozarządowymi:** Współpraca z organizacjami ekologicznymi, które już działają w społeczności, może pomóc w realizacji działań na szeroką skalę, angażując w nie lokalnych mieszkańców.

Kultura a zmiana polityki i publicznych decyzji

Instytucje kultury, poprzez swoją aktywność, mogą również wpływać na decyzje polityczne oraz kształtowanie polityki publicznej. Kultura ma moc wpływania na świadomość polityków i decydentów, zmieniając sposób myślenia o rozwoju miast, zrównoważonym transporcie, planowaniu przestrzennym czy inwestycjach w infrastrukturę ekologiczną

Jak kultura może wpływać na decyzje polityczne?

- **Kultura a polityka miejskiego rozwoju:** Przykłady takich działań jak tworzenie przestrzeni zielonych, ogrodów społecznych czy wsparcie zrównoważonego transportu, mogą być inspiracją dla polityków i urbanistów do tworzenia proekologicznych polityk miejskich.
- **Akcje społeczne i protesty:** Wykorzystanie sztuki i kultury do mobilizowania obywateli do działania w sprawach ochrony środowiska, np. poprzez organizowanie marszy, wystaw czy performanc'ów poruszających kwestie ochrony klimatu i bioróżnorodności.
- **Rola kultury w formułowaniu polityki edukacyjnej:** Instytucje kultury mogą współpracować z rządami i organizacjami pozarządowymi, aby promować włączenie edukacji ekologicznej do programów szkolnych, organizować ogólnopolskie kampanie proekologiczne czy wdrażać projekty dotyczące ochrony środowiska.

Instytucje kultury mają unikalną możliwość wpływania na społeczną transformację ekologiczną. Przez angażowanie ludzi w działania edukacyjne, kulturalne i społeczne, mogą inspirować do proekologicznych postaw, promować innowacje oraz motywować do aktywności na rzecz ochrony środowiska. Kultura jako narzędzie zmiany pozwala tworzyć głębszą więź między społeczeństwem a jego otoczeniem, przekładając świadomość ekologiczną na konkretne działania. W długofalowej perspektywie może to prowadzić do zmiany mentalności społeczeństwa, w którym troska o planetę stanie się fundamentem wspólnego działania na rzecz przyszłych pokoleń.

PODSUMOWANIE

Ekologizacja instytucji kultury to nie tylko odpowiedź na globalne wyzwania środowiskowe, ale także okazja do redefinicji roli kultury w społeczeństwie. Proces ten jest nieustającą podróżą, która wymaga zaangażowania, otwartości na zmiany oraz dążenia do zrównoważonego rozwoju na wszystkich poziomach działania. Publikacja, którą właśnie kończysz czytać, miała na celu nie tylko inspirowanie, ale również dostarczyć konkretnych narzędzi i wskazówek, które pomogą instytucjom kultury stać się liderami zielonej transformacji.

WNIOSKI

- 1. Kultura jako siła napędowa zmiany:** Instytucje kultury odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu społecznych postaw proekologicznych. Poprzez swoje działania mogą edukować, angażować i inspirować lokalne społeczności do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska.
- 2. Ekologizacja to proces, nie jednorazowy projekt:** Zielona transformacja wymaga długofalowego zaangażowania oraz stałego monitorowania efektów i adaptacji strategii do zmieniających się potrzeb.
- 3. Korzyści dla instytucji i społeczności:** Wprowadzenie ekologicznych rozwiązań nie tylko przynosi korzyści środowiskowe, ale także wzmacnia wizerunek instytucji, pozwala na oszczędności finansowe i buduje głębsze relacje z odbiorcami.
- 4. Współpraca jako klucz do sukcesu:** Partnerstwa z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi i sektorem prywatnym otwierają drzwi do większej skali działań i wymiany wiedzy.

REKOMENDACJE NA PRZYSZŁOŚĆ

Rozwój kompleksowych strategii ekologicznych

Instytucje kultury powinny opracowywać spójne i długoterminowe strategie ekologiczne, które obejmują wszystkie aspekty ich działalności – od infrastruktury, przez program kulturalny, po komunikację z odbiorcami. Kluczowe elementy strategii to:

- regularne audyty ekologiczne,
- wyznaczanie mierzalnych celów i harmonogramów działań,
- integracja działań ekologicznych z misją i wizją instytucji.

Inwestowanie w edukację i innowacje

Edukacja ekologiczna powinna stać się centralnym elementem działalności kulturalnej. Warto inwestować w:

- warsztaty, wystawy i wydarzenia związane z ochroną środowiska,
- nowe technologie, które zwiększają efektywność energetyczną i redukują emisję CO₂,
- innowacyjne formy angażowania odbiorców, np. interaktywne instalacje czy wirtualne wystawy.

Tworzenie lokalnych sieci współpracy

Współpraca z lokalnymi społecznościami, władzami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi to szansa na realizację wspólnych projektów i inicjatyw. Takie partnerstwa mogą obejmować:

- tworzenie miejskich ogrodów społecznych,
- organizowanie wspólnych kampanii edukacyjnych,
- wprowadzanie ekologicznych rozwiązań w przestrzeni miejskiej.

REKOMENDACJE NA PRZYSZŁOŚĆ

Promowanie zielonych liderów w kulturze

Instytucje kultury powinny inspirować inne podmioty sektora publicznego i prywatnego do działań na rzecz środowiska. Mogą to osiągnąć poprzez:

- prezentowanie dobrych praktyk,
- dzielenie się wiedzą i doświadczeniami,
- aktywne uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych inicjatywach na rzecz ekologii.

Systematyczne mierzenie efektów i raportowanie

Działania ekologiczne wymagają regularnej oceny. Publikowanie raportów o efektach ekologizacji zwiększa transparentność, buduje zaufanie odbiorców i pokazuje realny wkład instytucji w ochronę środowiska.

Ku zielonej przyszłości

Ekologizacja kultury to nie tylko odpowiedź na wyzwania współczesnego świata, ale także szansa na budowanie bardziej świadomego, zaangażowanego i odpowiedzialnego społeczeństwa. Instytucje kultury, jako strażnicy dziedzictwa i innowatorzy, mają potencjał, by stać się liderami tej zmiany.

Mamy nadzieję, że publikacja ta stanie się dla Ciebie inspiracją i praktycznym przewodnikiem w procesie zielonej transformacji. Pamiętaj – każda, nawet najmniejsza zmiana, ma znaczenie. Razem możemy tworzyć kulturę, która jest nie tylko piękna i inspirująca, ale także przyjazna dla naszej planety.

Zielona przyszłość zaczyna się tutaj i teraz – w Twojej instytucji kultury.

Zielone Instytucje Kultury. Trzy dobre praktyki

Zielona instytucja kultury to miejsce, które dostrzega swój potencjał w inicjowaniu i stymulowaniu zmiany. Chodzi o monitorowanie i ograniczanie własnego wpływu środowiskowego wewnątrz instytucji, a także wspieranie oraz rozwijanie świadomości ekologicznej wśród pracowników i odbiorców. Takie miejsce uznaje swój wpływ społeczny i rolę, jaką może odegrać w budowaniu zielonych relacji ze wszystkimi interesariuszami. Co więcej, buduje sojusze z innymi instytucjami kultury, społecznością lokalną i samorządem, aby wspólnie chronić lokalny krajobraz, wzmacniając głos lokalnych aktywistów i organizacji ekologicznych.

I. Praktyki regeneracyjne

Pracownicy są najważniejszym zasobem instytucji kultury. Ich zdrowie, komfort pracy i poczucie bezpieczeństwa powinny stanowić podstawowy standard funkcjonowania organizacji kulturalnej. Tymczasem rosnące wymagania, niedobory środków finansowych, presja na realizację wskaźników ilościowych oraz rywalizacja o źródła finansowania coraz bardziej obciążają osoby zatrudnione w tym sektorze. Sytuację dodatkowo pogarszają konsekwencje pandemii, trwająca wojna w Ukrainie i galopująca inflacja.

Na szczęście w debacie publicznej coraz częściej pojawiają się tematy takie jak wypalenie zawodowe, zdrowie psychiczne oraz warunki pracy w kulturze. Systemowe rozwiązania, takie jak włączanie praktyk regeneracyjnych w codzienne życie instytucji, stają się kluczowe.

Regeneracja to proces odzyskiwania fizycznej, emocjonalnej i mentalnej równowagi po intensywnym okresie pracy. Nie oznacza to urlopu, lecz przejściowy etap między dużym wysiłkiem a odpoczynkiem. To czas, w którym obowiązki są ograniczone, a pracownicy mogą korzystać z aktywności wspierających regenerację, takich jak ruch, medytacja czy kontakt z naturą.

Praktyki regeneracyjne powinny być wpisywane we wnioski o dofinansowanie jako kluczowy etap realizacji projektów kulturalnych.

II. Cały zespół do jednej bramki

Chociaż istotne jest formalne wyznaczanie osób odpowiedzialnych za wdrażanie zielonej zmiany w instytucji, proces ten powinien obejmować cały zespół. Włączanie wszystkich pracowników musi przebiegać stopniowo, demokratycznie i z szacunkiem, unikając zmuszania czy zawstydzania.

Warto organizować warsztaty z udziałem ekspertów, które pogłębiają wiedzę na temat ekologicznych praktyk w kulturze. Podobnie jak w przypadku dostępności, wdrażanie rozwiązań minimalizujących wpływ środowiskowy prawdopodobnie stanie się w przyszłości wymogiem prawnym. Dlatego warto rozpocząć ten proces wcześniej. Osoby pełniące funkcję koordynatorów zielonych zmian powinny otrzymać dodatkowe wynagrodzenie, co podkreśli wagę ich pracy.

III. Wyjdź na zewnątrz

Badania pokazują, że spędzamy około 90% czasu w zamkniętych pomieszczeniach, co negatywnie wpływa na nasze samopoczucie i zdrowie. Długie przebywanie w budynkach, przy sztucznym oświetleniu i w pozycji siedzącej, prowadzi do szybszego zmęczenia. To samo dotyczy odbiorców, którzy po całym dniu pracy również potrzebują kontaktu z naturą.

Dlatego warto organizować wydarzenia w plenerze – spektakle, wystawy czy działania animacyjne. Instytucje powinny korzystać z zieleni w swojej okolicy lub mapować lokalne tereny naturalne jako potencjalne przestrzenie działań. Popularność zdobywają takie formaty, jak spacerory ornitologiczne, wycieczki rowerowe, kąpiele leśne czy spływy kajakowe, które przyciągają coraz większą liczbę uczestników.

Tereny zielone przy instytucjach mogą również pełnić funkcję tzw. zielonych biur – przestrzeni na świeżym powietrzu przeznaczonych do pracy lub regeneracji.

Wnioski

Nie ma jednego najlepszego czy najbardziej ekologicznego rozwiązania dla instytucji kultury – każde działanie na rzecz środowiska ma znaczenie. Dlatego kluczowe jest dzielenie się doświadczeniami i inspiracjami, co tworzy korzystną presję społeczną i motywuje kolejne instytucje do podjęcia działań ekologicznych.

Joanna Tabaka

Raport **“Ekologizacja Kultury”** powstał jako podsumowanie konferencji dot. ekologizacji w instytucjach kultury, która odbyła się 21.11.2024, w ramach projektu **“Sztuka drugiego życia”** realizowanego przez **Centrum Spotkań Europejskich “Światowid”** w Elblągu.

Całkowity koszt przedsięwzięcia to 70 260,01 zł. Wartość dofinansowania z UE to 52 890,03 zł.

Projekt Sfinansowany przez Unię Europejską NextGenerationEU, współfinansowany ze środków Województwa Warmińsko-Mazurskiego